

Medskick till

Utredningen om en förstärkt tolktjänst för jämlikhet och delaktighet (S 2020:11)

Avsändare: Föreningen för skriv- och TSS-tolkar (FST)

2021-02-25

Yrkesorganisationen **Föreningen för skriv-och TSS-tolkar (FST)** vill härmed lyfta fram aspekter som vi anser vara av stort vikt för vår yrkeskår när det gäller utformningen av en framtida tolktjänst.

För att utforma en likvärdig nationell tolktjänst av hög kvalitet behöver begreppet vardagstolkning tydligt definieras. En enhetlig finansieringsprincip ser vi som en given grund för en jämlik tolktjänst. Tolkbehovet ska utgå från individens behov och inte regleras av allmängiltiga prioriteringsordningar. Hinder som skapar osäkerhet och bristande kontinuitet för tolkanvändare innebär även detsamma för tolkarna. Några exempel på hinder är hur lagen om offentlig upphandling används, otydlig ansvarsfördelning, tillfälliga ekonomiska satsningar och rigida regelverk. När tolktjänsten nu utreds på nytt räknar FST med att *tolkarna* identifieras som en av framgångsfaktorerna och att det synsättet bibehålls, även när man diskuterar tolktjänsten utifrån begrepp som "resurseffektiv". Vi förväntar oss att den framtida tolktjänsten har tolkarnas arbetsmiljö som en uttalad prioritering.

Betänkandet *En samlad tolktjänst – samordning och utveckling av tolktjänst för barndomsdöva, vuxendöva, hörselskadade och personer med dövblindhet* (SOU 2011:83) hade inte till uppgift att utreda tolkarnas arbetsvillkor men slog ändå fast att

"...tolkyrkets status och villkor är en viktig aspekt när det gäller frågan om att skapa förutsättningar för en väl fungerande tolktjänst av god kvalitet i framtiden." (s. 169).

FST vill påstå att detta är en alldeles avgörande ståndpunkt. Utan tolkar finns det ingen tolktjänst. Vi är dock en allt mer pressad yrkeskår. Kontinuiteten i uppdragen, möjligheten till fortbildning och ersättningsnivåerna i upphandlingar försämras stadigt. Samtidigt ökar kraven på tolkarnas kompetens i avancerade tolkuppdrag, dock med sämre möjlighet till förberedelse och utan betald restid. Tolkar med många års erfarenhet lämnar yrket på grund av dåliga arbetsvillkor och låga löner. Tolkar tvingas säga nej till tolkuppdrag eftersom de förlorar pengar på att ta en timmes uppdrag när de inte får betalt för den två timmar långa resvägen. Tolkar finns tillgängliga men tolkbristen är ett faktum. Ekvationen går inte längre ihop.

Om utredningen vill utforma en framtida "tolktjänst av hög kvalitet" så måste också kvalitet tillåtas att kosta. En tolktjänst av hög kvalitet går hand i hand med tolkars kompetens och arbetsmiljö. Förutsättningarna för att kunna utföra tolkning av god kvalitet grundar sig i möjligheten till förberedelsetid, restid till och från uppdrag och slutligen utförandet av själva tolkningen. Allt tolken gör måste vara betalt arbete. Då tolkar möter tolkanvändare i livets alla skeden är även handledning och möjlighet till fortbildning viktiga för att tolken ska kunna tillhandahålla tolkning av genomgående hög kvalitet. FST vill uppmana utredaren att betänka dessa aspekter i den konsekvensbeskrivning som ska tas fram.

Skrivtolkning är en stor, och växande, del av tolktjänsten. Tyvärr hamnar skrivtolkningen ofta i skymundan på grund av kunskaps- och informationsbrist kring när och hur tjänsten erbjuds samt vilka resurser den behöver. Okunskapen är stor hos såväl allmänheten som arbetsgivare och beslutsfattande myndigheter. Behovet av skrivtolkning är stort och fler potentiella tolkanvändare finns. Vi kan dock se hur dagens prioriteringsordning för tolkuppdrag har en tendens att missgynna just skrivtolkanvändarna. I denna tolkanvändargrupp utgör så kallad fritidstolkning en stor andel av tolkuppdragen men dessa uppdrag är lågt prioriterade av regionerna.

Skrivtolkar har den tekniska kompetensen och behöver ges större möjlighet att föra dialoger med tolkanvändarna kring deras behov och förslag på lösningar. Skrivtolkarna ser ofta

Medskick till

Utredningen om en förstärkt tolktjänst för jämlikhet och delaktighet (S 2020:11)

Avsändare: Föreningen för skriv- och TSS-tolkar (FST)

2021-02-25

tekniska möjligheter till förbättring av tolkningen men bromsas tyvärr många gånger av administrativa beslut och regler. Detta försämrar tolkningen och innebär ytterligare en belastning på skrivtolkarnas arbetsmiljö. I en framtida tolktjänst hoppas FST att de pålagda tekniska begränsningarna lyfts bort och att det finns goda finansieringsmöjligheter till fortsatt utveckling av både mjuk- och hårdvara.

Trots att det inte nämns i uppdragsbeskrivningen vill FST lyfta texttelefoni.se. Vi anser att det är en tjänst som skrivtolkar bör utföra. Även skrivtolkning på distans behöver kunna erbjudas på samma lättillgängliga sätt som man idag erbjuder teckenspråkstolkning via bildtelefoni.net. Tekniken finns och likaså tolkarna med kompetens att utföra den.

Tolken är en nyckelperson i samhället när hen möjliggör möten som annars inte hade varit möjliga. Kommunikation, samtal och interaktion genomförs tack vare tolkens hantverk och stora yrkesskicklighet. FST vill avslutningsvis betona att detta måste ses som den centrala delen i uppbyggandet av en framtida tolktjänst av hög kvalitet.

/Styrelsen för Föreningen för skriv- och TSS-tolkar

gm

Evelina Alenäs, ordförande

Jönköping, 2021-02-25